

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

Jelentés a Magyar Helsinki Bizottság 2011. december 13-i látogatásáról a kiskunhalasi őrzött szállásokon

A Magyar Helsinki Bizottság az Országos Rendőr-főkapitányság és a Bizottság között fennálló együttműködési megállapodás alapján 2011. december 13-án „A” típusú látogatás keretében felkereste a Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság Rendészeti Igazgatóság Határrendészeti Szolgálatának kiskunhalasi őrzött szállásait.

A látogatáson részt vevő munkatársak Bakonyi Anikó, dr. Iván Júlia, Grusa Matevžič és dr. Somogyvári Zoltán voltak, akik a látogatás során felkeresték a Mártírok úti és Fazekas utcai objektumokat.

Az együttműködési megállapodás értelmében a Helsinki Bizottság megfigyelő látogatása kiterjed a fogvatartásra szolgáló épület, épületrész fizikai állapotára, a fogvatartottakkal való bánásmódra, elhelyezésük körülményeire, jogaik biztosítására, egészségügyi ellátásukra, a fogvatartottak és az őrizetükkel megbízottak közötti kapcsolat minőségére.

A Bizottság javaslatait az alábbi szövegben félkövér, dőlt betűtípussal, a szövegtörzstől elkülönítve jelezzük.

1) Általános, több őrizettest érintő panaszok

I. Verbális abúzus

Korábbi látogatásaink során több alkalommal hallottunk panaszokat arra vonatkozóan, hogy egyes fegyveres biztonsági őrök (FBŐ) agresszívan bánnak a fogvatartottakkal. Az őrizetesek elmondták, hogy az őrök egy csoportja rendszeresen durva kifejezéseket használ velük szemben, továbbá többen kifogásolták, hogy a felügyelet több tagja rasszista vagy ilyen jellegű, lealacsonyító kifejezéseket használ.

Egyes váltások esetén ez különösen jellemző. Több őrizetes is említette, hogy a 04373-as és a 04321-es azonosító számú biztonsági őr több esetben is agresszívan lépett fel az őrizetesekkel.

Az őrzött szállás parancsnokától a látogatás során arról tájékoztatta a Bizottság megfigyelőit, hogy a közelmúltbeli panaszok nyomán egy fegyveres biztonsági őr elbocsátottak, mert bántalmazott egy őrizetben lévő személyt. A sértettet – a megfigyelőkkel való beszélgetés során elmondottak szerint - azonban a bántalmazás során nem csak az elbocsátott, hanem további fegyveres biztonsági őrök is bántalmaztak, akik a sértett őrizetes tudomása szerint még mindig az őrzött szálláson látnak el szolgálatot.

A Helsinki Bizottság a Rendőrség tájékoztatását kéri a belső fegyelmi eljárásra vonatkozóan, (természetesen az érintett biztonsági őrök személyes adatainak tiszteletben tartásával), és arról, hogy azoknak, akiknek munkaviszonya nem szűnt meg a fenti incidens kapcsán, milyen következménnyel kellett számolniuk, részesültek-e szankcióban.

A Rendőrség szíves tájékoztatását kérjük arról is, hogy a gyakorlatban miként biztosítják az egyes őrzött szállások vezetői, hogy az őrállomány az őrizetesek emberi méltóságát maradéktalanul tiszteletben tartsa, és a fizikai bántalmazáson túl a szóbeli megalázó bánásmód is megszűnjön, összhangban az Európa Tanács kínzás megelőzésére létrejött bizottsága (CPT) ajánlásaival, az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. cikkével, valamint az Rtv. 2.§ (1) bekezdésével és a 43/2008. ORFK utasítás 50. pontjával.

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

II. Kiskorú menedékkérők őrizetben

Négy, láthatóan kiskorú menedékkérővel találkoztunk a Fazekas utcai piros részlegen, a 304-es zárkában. Az érintettek az orvosi vizsgálat szerint felnőttek minősülnek, elmúltak 18 évesek. Ugyanakkor ők személyesen mondták a tolmácsnak, hogy kiskorúak, valamint azt is jelezték, hogy menedékkérelmet szeretnének előterjeszteni. A fiatal őrizetesek a Bizottság megfigyelőivel folytatott személyes beszélgetés során elmondták, hogy közülük kettejüket vizsgálták meg fonendoszkóppal, a többieket egyáltalán nem. Ez az információ kétségbe vonja, hogy valóban megtörtént-e az életkor meghatározás céljával elvégzett orvosi vizsgálat. Hangsúlyoznánk azonban, hogy az életkor meghatározására a fizikai inspekció a tudomány mai állása szerint nem elégséges. Ezen túlmenően általánosan elfogadott, hogy a radiológiai csontvizsgálaton túlmenően is szociokulturális, pszichológiai és érzelmi vizsgálatokkal lehet valószínűsíteni az adott személy érettségét, így közvetve életkorát, igaz, ekkor is 2-3 éves hibahatárral.

Bár az őrizet hosszabbítása és felülvizsgálata nem a rendőrség feladata és hatásköre, fontosnak tartjuk itt is megjegyezni, hogy a bíróság úgy döntött a négy afgán fiatalőrizetének fenntartásáról, hogy a rendőrség képviselője által ismertetett életkoráról nem volt orvosi (szak)vélemény becsatolva az ügyiratok közé. Következésképpen az orvosi véleményt a bíróságnak nem volt módja megismerni és értékelni, ezt létezőnek és mértékadónak fogadta el anélkül, hogy elé tárták volna. A Magyar Helsinki Bizottság álláspontja szerint ez komoly aggályokat vet fel az idegenrendészeti őrizet bírósági felülvizsgálatának szakmaiságát illetően. Az életkor meghatározással érintett őrizetesek neve: Osrar Haji (15 éves), Arif Alizada Painda (16 éves), Nejaz Essa (14 éves), Farhad Sayad (16 éves).

A Helsinki Bizottság javasolja, hogy a Rendőrség már a legelső idegenrendészeti meghallgatáskor színvonalas és szakmai elvárásoknak is megfelelő – pártatlan – tolmácsolást biztosítson, ahol az ügyfelek életkorára vonatkozó közvetlen információk nem vesznek el. Ezen kívül, amennyiben (akár a fenti ügyben) kétely merül fel a szakértői vélemény alaposágát illetően, javasoljuk, hogy az őrizetet foganatosító hatóság jelezze az új szakvélemény beszerzésének szükségességét az illetékes hatóságok felé az őrizetesek életkorának megállapítása céljából.

Megjegyzés – az eset utóbbi körülményeinek rövid ismertetése:

A Bizottság munkatársa, dr. Iván Júlia a látogatást követően a hivatali munkarend letelte után, a késő délutáni órákban telefonon tájékoztatta az őrzött szállás vezetőjét a látogatás tapasztalatairól, és külön megemlítette a négy kiskorú esetét. Ezt követően Bakonyi Anikó másnap, 2011. december 14-én több alkalommal beszélt telefonon a parancsnok úrral, aki megerősítette, hogy az előző napon írt összesen 19 menedékkérelmeket átvették és az említett kiskorúakat nem tervezték elszállítani sehova.

A Bizottság megbízott ügyvédje, dr. Kovács Tímea 2011. december 20-án arról tájékoztatta azonban munkatársunkat, hogy a négy – megítélésünk szerint – 18 év alatti kérelmezőt 2011. december 15-én, csütörtökön (azaz a fenti telefonbeszélgetést követő napon) már átadták a szerb hatóságoknak. A Bizottság ügyvédje továbbá arról is értesült, hogy a látogatásunkat követő napon (2011. december 14-én) a négy őrizettest életkoruk meghatározása céljából megvizsgálták, amelynek során egyiküket valószínűsítették kiskorúnak.

A Bizottság társelnöke 2011. december 20-án telefonon jelezte a problémát az ORFK Rendészeti Főigazgatósága Idegrendészeti Osztály vezetőjének, aki az eset kivizsgálása iránt intézkedett.

III. Az idegenrendészeti őrizet bírósági felülvizsgálata

A Bizottság megfigyelőinek Fazekas utcai látogatásával egyidejűleg került sor a Kiskunhalasi Városi Bíróság nyilvános tárgyalására. A parancsnok tájékoztatása szerint a tárgyalás biztosítása olyan mértékben foglalta le az

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

őrököt, hogy ez idő alatt a monitorozó látogatás folytatására nem volt lehetőség, ezért a bírósági tárgyaláson hallgatóságként vettek részt.

Legfontosabb kritikai megállapításunk, hogy az idegenrendészeti őrizet bírósági felülvizsgálata során a bíróság nem folytatott le egyéniesített vizsgálatot az őrizet indokoltságára vonatkozóan. Az őrizetéseket 5-10 fős, állampolgárságuk szerinti csoportokban hallgatta meg a bíróság. A meghallgatások során több külföldi őrizetes jelezte, hogy menedékkérelmet kíván benyújtani, sőt ezt már elfogásukkor is jelezték a hatóságoknak.

A bíróság - külön felhívásunkra - jegyzőkönyvezte a menedékkérelmek benyújtásának tényét, majd azt tanácsolta az őrizeteseeknek, hogy mindezt írásban nyújtsák be az őrszemélyzetnek. Ez azonban a Bizottság tapasztalatai és az őrizetesek beszámolója szerint nehézségekbe ütközik abban az esetben, ha valaki írástudatlan vagy nem világos a napirend.

Az őrizeteseik mellé kirendelt ügyvédek nem tudták, hogy név szerint kik az ő ügyfeleik. (Ezt az egyik kirendelt ügyvéd meg is erősítette a Bizottság egyik megfigyelőjének a tárgyalás után.) Ez súlyos hátrányt jelent, hiszen így az őrizetben lévő személyek tisztességes tárgyaláshoz való joga teljesen kiüresedik, mert ügyvédjük semmilyen érdemi ismerettel nem rendelkezik az ügyet illetően, így indítványt sem tud tenni érdekükben, jogaikat, érdekeiket egyáltalán nem tudja képviselni.

IV. A napirend és a menedékkérelmek átvétele

A látogatás során több külföldi is arról panaszkodott, hogy a napirend számukra nem kiszámítható, az ügyeletes felügyelőtől függ annak betartatása, ezért az őrizetesek nem tudják például, hogy az adott napon pontosan mikor veszik át kérelmeiket. Több őrizetes már napok óta szorongatta a beadványait és arra panaszkodott, hogy hiába próbálkozott, azt nem vették át tőle. A Bizottság megfigyelői több szolgálatban lévő biztonsági őr és rendőr is megkérdeztünk, hogy mely időpontokban veszik át a kérelmeket -- mindenki más időpontot nevezett meg.

Azért is rendkívül aggályos, hogy nem világos a menedékkérelmek átvételének ideje, mert a megfigyelők által meghallgatott menedékkérők elmondása szerint egy részük már a határon kifejezte erre irányuló szándékát, ám ekkor sem foglalkoztak vele. Több okból előfordulhat, hogy nem rögzítették ezt a kérelmet (pl. tolmácsolással összefüggő problémák). Ezt a megállapításunkat megerősítette több őrizetes és egy tolmács is, amely ismét felveti azt a már több alkalommal jelzett problémát, hogy abban az esetben, ha a határon jelzi a külföldi a menedékkérelmek benyújtása iránti szándékát, akkor ezt nem minden esetben rögzíti az eljáró hatóság.

A helyzetet tovább súlyosbítja, hogy még az első 72 óráig tartó őrizet követő első bírósági meghallgatás során sem értékelte úgy a bíróság, hogy az, hogy a bírósági eljárása során nyilvánították ki az őrizetesek a menedékkérelmek benyújtása iránti szándékukat, a bíróságot arra köteleznék, hogy a kérelmet továbbítsa a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal felé.

Így az idegenrendészeti őrizet során a menedékkérelmek benyújtása bármilyen jogszabályi alap nélkül csak egy szűk – a napirendben előírt legfeljebb néhány órás - időintervallumra korlátozódik.

A Helsinki Bizottság javasolja, hogy – a nyírbátori gyakorlathoz hasonlóan – a napirendet mindenki számára látható helyre, több nyelven, laminált táblákon függeszték ki. Ezzel a kérelmek, beadványok benyújtásának ideje is egyértelművé válhat.

V. Orvosi ellátás

Az őrizetes közül 6 pakisztáni állampolgárságú férfi a Mártírok útjai épületben több mint egy hete saját zárkájába zárva tölti az egész napot, mivel az ő körletükből szállítottak kórházba egy TBC-s őrizettest. Orvosi vizsgálatukra több csoportban került sor, és a vizsgálat eredményére valószínűleg további egy hetet várniuk kell. Ez alatt az idő

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

alatt az őrizetesek nem hagyhatják el a zárkát. Nem vitatva, hogy fontos elkülöníteni a potenciálisan fertőzött őrizeteseket, megítélésünk szerint fontos lenne felgyorsítani a vizsgálatokat, illetve azok eredményének beszerezését, annak érdekében, hogy ez a szigorú szabadságkorlátozás valóban a lehető legrövidebb ideig tartson.

Az őrzött szállás orvosával történt beszélgetés során kiderült, hogy a további fertőzések elkerülésének hatékony módja lehetne, ha az ernityűrést (azaz a tüdőgondozó által vizsgálat mellkasröntgent) a befogadás részévé lehetne tenni. Ennek költsége mindössze 865 Ft lenne őrizetesenként.

VI. Étkezés

Több őrizetes panaszkodott arra, hogy nincs ideje megenni az ebédet, mivel a biztonsági őrök a napirendben az ebédre meghatározott idő – tudomásunk szerint a napirendben meghatározott fél óra letelte - előtt felállítják őket az asztaltól. Álláspontunk szerint törekedni kellene arra, hogy a sorban utolsónak érkező őrizetes is befejezhesse az étkezést. Azok, akik először jutnak le az étkezőbe, és először kapnak enni, kb. 20-30 perc alatt fogyaszthatják el az ételt, míg azok, akik utoljára, 5 percig ehetnek csak, mert mindenkit egyszerre állítanak fel az asztaloktól, függetlenül érkezésük sorrendjétől

VII. Információhiány a menekültügyi és idegenrendészeti eljárásról

Az őrizeteseinkben keletkező számos feszültség és bizonytalanság részben arra vezethető vissza, hogy nagyon kevés információjuk van saját idegenrendészeti vagy menekültügyi eljárásukról, annak lehetséges kimeneteiről. Kizárólag magyar nyelven kapnak dokumentumokat, így esélyük sincs arra, hogy alaposan tájékozódjanak eljárási pozíciójukról.

Itt lehet a jövőben nagy segítség a Helsinki Bizottság által kiadandó tájékoztató füzet (9 nyelven), amelyet a Bizottság megbízott ügyvédei révén fog eljuttatni az adott őrzött szállásra.

A korábbi gyakorlatnak megfelelően a Bizottság javasolja a Rendőrségnek, hogy a tájékoztató füzeteket tegyék az őrizetesek számára elérhető helyre, ezzel is csökkentve az információhiányt.

VIII. Internet

A Fazekas utcai őrzött szálláson kifogásolták a külföldi őrizetesek, hogy egyes napokon csak akkor használhatják az internetet, amikor a szociális munkás is jelen van. Mivel mindössze három szociális munkás jut a jelenleg két épületben összesen 141 őrizetben lévő személyre, ezért az internethasználatnak kizárólag a szociális munkás jelenlétében történő használata hátrányosan érinti az őrizetben lévő személyeket.

2) Egyedi ügyek

A Helsinki Bizottság látogatása során az alábbi őrizetesek jeleztek egyéni panaszt, amelyeket az őrzött szállás vezetése, illetve az ORFK figyelmébe ajánlunk.

I. Jogi ügyek

- A. ***Yousik Ahmed Wayut*** (Mártírok utca) szudáni állampolgár jelezte a megfigyelőknek, hogy a Helsinki Bizottság ügyvédjével szeretne találkozni, de erre még nem kerülhetett sor. Menedékjogi

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

kérelmét először nyilvánvalóan megalapozatlan kérelemként elutasították, azonban a felülvizsgálat során részletes eljárásra utalta a bíróság. Irataiba részletesen nem tekintettünk be.

- B. **Yonas Kesete** (Mártírok utca) eritreai állampolgár elmondása szerint Szudánban már védelmet kapott az UNHCR-től. Elmondása alapján azonban nem világos, hogy ez egy regisztrációs kártya, vagy valamilyen státusz. Az ügyre felhívtuk a Bizottság megbízott ügyvédjének figyelmét is.
- C. **Dahir Omar, Ali Mustafa, Siad Bashir és Abdirashid Muhamed:** somáli menedékkérők, akik a látogatáskor megmutatták a saját maguk által írt menedékkérelmeiket, amelyeket ottlétünkkor próbáltak benyújtani. Reméljük ez sikerült és a kérelmeket továbbították a Bevándorlási Hivatalnak.

II. Egészségügyi kérdések

- A. **Granit Behnami** (koszovói állampolgár), 19 éves. A látogatásuk idején 20 napja volt már őrizetben. Nagyon szeretne haza menni a szüleihez, ám annak ellenére, hogy a látogatásunk idején már két hete kifizette a hazautazásra szóló jegyét, még mindig nem történt meg hazautaztatása. Elmondása szerint 5-6 évvel ezelőtt megakadt a torkán egy falat kenyér, és most is ettől tart. Rendkívüli félelme miatt alig eszik valamit, csak teába mártott csokoládét, kekszet eszik. Nagyon lefogyott. A Bizottság megfigyelőinek álláspontja szerint az őrizetesnek pszichés problémái lehetnek, ezért indokolt lenne megvizsgálnia egy pszichológusnak.

III. Egyéb

- A. **Aftab Akram** (Mártírok útja) pakisztáni állampolgár keresztény lett, és sérelmezi, hogy a többi pakisztánival van egy körleten elhelyezve, akik mind muszlimok. Mivel a Bizottság megfigyelőivel nyelvi akadályok miatt nem tudott részletesen beszélni, nem derült ki, hogy jelezte-e már az őrzött szálláson, hogy vallása miatt áthelyezését szeretné kérni. A Bizottság javasolja, hogy hallgassák meg, hogy vallása miatt elhelyezése melyik körletben lenne a legmegfelelőbb.

Budapest, 2012. január 9.